

ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení
v českých zemích (1500 – 1620)

Mezinárodní konference Praha 7.– 8. 12. 2000

Marta Kadlecová*

Ke kulatému pětistému výročí vydání prvního českého zemského zřízení dedikovaného králi Vladislavovi Jagellonskému uspořádal Historický ústav Akademie věd České republiky a Ústav právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy mezinárodní konferenci, již jsem se s radostí zúčastnila hned z několika důvodů.

Dnes, kdy si většina laické i odborné veřejnosti myslí, že právní dějiny nejsou důležité a je třeba se zabývat pouze současnými legislativními problémy, nebyla tato významná právní památka ponechána zapomenutí. Musím totiž připomenout, že v roce 2000 bylo také sedmisté výročí vydání *Ius Regale Montanorum*, což byla první písemná kodifikace horního práva ve střední Evropě. Její vliv se projevil v Uhrách a přes Španělsko i v Latinské Americe, byl využíván ve stříbrných dolech v bolívijském Potosí. Téma kodifikace zemského práva se stalo předmětem mezinárodního odborného zájmu řady historiků z Polska, Německa, Slovenska a českých zemí.

V době setrvalých finančních problémů všech fakult Masarykovy univerzity bylo pro mne obzvlášť potěšující, že organizátoři konference mě pozvali k odbornému vystoupení a uhradili veškeré náklady s mou účastí spojené.

Pochopitelně mne nejvíce těšila možnost prezentovat na odborném fóru problematiku, již se dlouhodobě zabývám, tj. středověké a novověké české a moravské procesní právo. Rovněž bylo příjemné setkat se přáteli a současně poznat mladé i starší historiky od nás a ze zahraničí. Zejména mladší generace právních i obecných historiků budí dojem, že tento zajímavý a potřebný (např. sestavování globálních prognóz budoucího vývoje je bez znalosti historie nemožné) byl nelukrativní obor není bezprostředně ohrožen „vyhynutím dinosaurů“.

Spojení Vladislavského zemského zřízení s počátky ústavnosti není náhodné. Zemská zřízení obsahova-

la v zárodečné podobě jen některé prvky jež nacházíme od konce 18. století v prvních moderních ústavách. Zemská zřízení nelze ovšem nazvat ani „nemoderními“ ani „starými“ ústavami jednoduše proto, že to nebyly ústavy v dnešním slova smyslu. Řešení otázky, čím tedy skutečně byla zemská zřízení a jaký byl jejich význam, se v jednotlivých vystoupeních rozčlenil na řadu dílčích problémů. Hovořilo se například o charakteru a kvalitě tehdejší státnosti, která se přirozeně odrážela v soudobé právní tvorbě, o vysoké úrovni tehdejší legislativy vycházející převážně ze soudní praxe, o nedostatku právních teoretiků plynoucího z absence právnícké fakulty na tehdejší UK, o nevýlučnosti zemských zřízení (neplatilo *lex posterior derogat priori*), o pojmu „obecné dobré“ v právní produkci, o existenci kontroly nad mocí zákonodárnou, o postavení panovníka a jeho vztahu k realizaci státní moci, o relativitě stavovské rovnosti, o hmotně-právních ustanoveních a zásadách procesního práva v zemských zřízeních. Tyto otázky a řada dalších, jež vyplynuly z dlouhých diskusí, řešili všichni účastníci konference s nevšedním zaujetím.

Závěrem uvedu některá jména účastníků, za což se těm nejmenovaným omlouvám. Z pořádajících institucí vystoupili se stěžejními příspěvky profesori J. Pánek, K. Malý a F. Šmahel, docenti a doktoři K. Adamová, L. Bobková, L. Soukup. Moravu reprezentoval profesor J. Válka a dnes již zahraničním hostem byl profesor J. Klimko z Bratislavy. Další zahraniční hosté přijeli z Polska, Rakouska a Německa. Byli to profesori a docenti J. Sereďka z Opole, M. Kosman z Poznane, K. Orzechowski z Wroclavi, H. Kalb z Lince, H. Schlosser z Augsburgu, J. Bahlcke a W. Eberhard z Lipska, G. Lingelbach z Jeny. Za mladé historiky bych chtěla zmínit doktory D. Janíše a P. Kreuze, kteří přednesli pozoruhodné příspěvky.

* JUDr. Marta Kadlecová, CSc., Katedra dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno